

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยางพาราเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความผูกพันกับเกษตรกรมากกว่า 1 ล้านครอบครัว และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสินค้าที่สร้างรายได้จากการส่งออกมากเป็นอันดับสองรองจากข้าว (วารสาร, 2546 : 14-16) ปัจจุบันประเทศไทยถือเป็นผู้ส่งออกยางพารารายใหญ่ของโลก รอบปีที่ผ่านมามีปริมาณการส่งออกยางธรรมชาติรวมทั้งสิ้น 2,966,128 ตัน คิดเป็นมูลค่า 194,356.37 ล้านบาท และในปี 2551 คาดว่ามูลค่าส่งออกจะเพิ่มสูงขึ้นอีก (ข่าวเกษตรประจำวัน, 2551) ซึ่งขณะนี้ยางพารายังเป็นพืชเศรษฐกิจที่ได้รับความสนใจจากเกษตรกรทั่วประเทศ เนื่องจากราคาอยู่ในเกณฑ์สูงเป็นแรงจูงใจให้มีการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเขตปลูกยางใหม่ในพื้นที่ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ซึ่งปัจจุบันไทยมีพื้นที่ปลูกยางรวมกว่า 15.21 ล้านไร่ ขณะที่มีเนื้อที่กรีดยังได้ประมาณ 10.94 ล้านไร่ ในปี 2551 นี้ คาดว่า จะผลิตยางธรรมชาติได้ถึง 3.123 ล้านตันเพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 5.86 ที่ผลิตได้ 3.02 ล้านตัน (ชุมนุมสหกรณ์ชาวสวนยางจันทบุรี จำกัด, 2551) การใช้จ่ายได้เพิ่มขึ้นเท่าตัวทุก 10 ปี ปัจจุบันนี้โลกต้องการใช้ยางเป็นจำนวนมาก ปีละประมาณ 11 ล้านตัน แต่มียางที่จะได้จากต้นยางพาราหรือที่เรียกกันว่า ยางธรรมชาติเพียงปีละประมาณ 4 ล้านตันเท่านั้น ส่วนที่ขาดอีกประมาณ 7 ล้านตัน จำเป็นต้องใช้ยางเทียมที่ผลิตจากน้ำมันปิโตรเลียม (สิริลักษณ์, 2549)

หลังจากที่เกษตรกรภาคเหนือประสบกับปัญหาทางด้านผลผลิตการเกษตร ทั้งราคาข้าวโพดตกต่ำ ผลผลิตจากลำไยล้นตลาด และผลผลิตจากลิ้นจี่ที่กำลังจะประสบปัญหาเช่นเดียวกับลำไย ถึงแม้ว่าจะมีนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรมาเป็นระยะๆ แต่ปัจจุบันก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน จนมาถึงสถานการณ์ล่าสุด “ยางพารา” ซึ่งเกษตรกรทางภาคใต้อาจรู้จักกันดี แต่พืชเศรษฐกิจนี้ยังเป็นพืชที่ใหม่ในภาคเหนือ ที่เกษตรกรกำลังให้ความสนใจกันอย่างมาก นอกจากนี้ ทั้งเจ้าหน้าที่ทางด้านเกษตร และเกษตรกรต่างมองกันว่าเป็น “พืชความหวังใหม่” ที่จะช่วยพลิกฟื้นชีวิตเกษตรกรภาคเหนือให้ดีขึ้นได้อีกด้วย ภาพที่เราเห็นกันอยู่ทั่วไปในพื้นที่ทางภาคเหนือ ทั้งที่ลุ่มที่ดอนจำนวนหลายพันไร่ก็คือ ต้นยางขนาดอายุประมาณ 2-4 ปี ซึ่งเกษตรกรได้รับการสนับสนุนกล้าจากภาครัฐ โดยเกษตรกรจะต้องลงทะเบียนผู้ปลูกยางใน “โครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ 1”

ซึ่งโครงการนี้มีแผนขยายพื้นที่ปลูกยางให้ได้ถึง 1 ล้านไร่ โดยแบ่งพื้นที่ให้ปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 700,000 ไร่ และในภาคเหนือ 300,000 ไร่ ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (ปี 2547-2549) มีสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) ทำหน้าที่ดูแลสนับสนุน ส่งเสริม และให้บริษัทเจริญโภคภัณฑ์เมล็ดพันธุ์ หรือ ซีพี เป็นผู้รับผิดชอบผลิตกล้ายางพาราให้กับ สกย. ตามที่ได้ชนะการประมูลจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สิริลักษณ์, 2549)

การเพิ่มพื้นที่ปลูกยางจากแหล่งปลูกยางเดิมในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปยังแหล่งปลูกยางใหม่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และบางจังหวัดของภาคตะวันออก ซึ่งสภาพแวดล้อมของพื้นที่ปลูกเหล่านี้มีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ปริมาณการกระจายตัวของฝนน้อย การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิและความชื้นของอากาศมาก และสภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่ทำให้การปลูกยางในพื้นที่เหล่านี้มีระยะเวลาของการเปิดกรีดยางช้าลง และให้ผลผลิตน้ำยางต่ำกว่าในพื้นที่ปลูกยางเดิม (สถาบันวิจัยยาง, 2549 : 1) ดังนั้นศักยภาพในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในพื้นที่ใหม่นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่หนึ่งที่ยังใหม่ ต่อการทำสวนยางพารา เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีประสบการณ์ และ ยังไม่มีทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา อาทิเช่น การเลือกพื้นที่ และการเตรียมพื้นที่ การปลูก การบำรุงรักษา โรคและศัตรูที่สำคัญของยางพารา การปฏิบัติระยะต้นยางให้ผลผลิต การกรีดและการแปรรูปผลผลิต ซึ่งประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อเกษตรกรเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ทราบว่าเกษตรกรอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน ที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวนี้มีศักยภาพในการทำสวนยางพารามากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำไปทำการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น และยังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการทำสวนยางในโครงการอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางสังคม และลักษณะพื้นที่กับศักยภาพในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ทำให้ได้ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน 2) ทราบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆกับศักยภาพในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร 3) ทราบข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ ศูนย์ปฏิบัติการสงเคราะห์สวนยางจังหวัดลำพูน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการทำสวนยางพาราให้กับเกษตรกร

สมมุติฐาน

ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทาง เศรษฐกิจ ลักษณะทางสังคม และ ลักษณะ พื้นที่มี ความสัมพันธ์กับศักยภาพในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ก. ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากรที่ศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาศักยภาพในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน ซึ่งมีเกษตรกรชาวสวนยาง พาราที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 156 คน โดยเป็นกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ระยะที่ 1 (ปี 2547-2549) กับศูนย์ปฏิบัติการสงเคราะห์สวนยางจังหวัดลำพูน

ข. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปรที่นำมาศึกษาวิจัย

เนื้อหาและตัวแปรที่นำมาศึกษาวิจัย มุ่งศึกษาถึง ศักยภาพ ในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน ในเรื่องศักยภาพในการทำสวนยางพารา ปัญหาและ ข้อเสนอแนะ ในการทำสวนยางพารา ซึ่งสามารถแบ่งตัวแปรออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

ชาวสวนยาง ประกอบด้วย

1. ลักษณะส่วนบุคคล

- อายุ
- ระดับการศึกษา

2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

- ขนาดพื้นที่ปลูกยางพารา
- แรงงานในครอบครัวที่ใช้ในการทำสวนยางพารา

- ต้นทุนที่ใช้ในการทำสวนยางพารา
- รายได้ทั้งหมด

3. ลักษณะทางสังคม

- การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการทำสวนยางพารา
- การติดต่อกับเกษตรกรรายอื่นที่ปลูกยางพารา
- ประสบการณ์การฝึกอบรมการทำสวนยางพารา
- ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรในการทำสวนยางพารา
- ประสบการณ์การศึกษาดูงาน

4. ลักษณะพื้นที่

- ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- ความลาดเทของพื้นที่

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ศักยภาพในการทำสวนยางพาราของเกษตรกรในอำเภอถ้ำปูน จังหวัดลำพูน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

กรอบแนวความคิดงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพในการทำสวนยางพารา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัย โดยสามารถสร้างกรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

นิยามศัพท์

การศึกษาครั้งนี้มีนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ศักยภาพในการทำสวนยางพารา หมายถึง ความสามารถ ของเกษตรกร ในการทำสวนยางพาราให้มีการเจริญเติบโตได้ตามมาตรฐานหรือระดับอายุที่ควรจะเป็น โดยที่สามารถวัดศักยภาพได้จากขนาดของลำต้น จำนวนต้นที่เหลือต่อไร่ และความสมบูรณ์ของต้น

การเจริญเติบโตของยางพารา หมายถึง การที่ยางพารามีการเพิ่มความสูงและขนาดของลำต้น ได้ตามมาตรฐานหรือระดับอายุที่ควรจะเป็น

การทำสวนยางพารา หมายถึง การประกอบอาชีพทำสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอสีจิงหวัดลำพูน

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรอำเภอสีจิงหวัดลำพูนที่เข้าร่วมโครงการปลูกยางเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ 1 (ปี 2547-2549) ซึ่งมีจำนวน 257 คน

โครงการฯ หมายถึง โครงการปลูกยางเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ ระยะที่ 1 (ปี 2547-2549)

ศูนย์ปฏิบัติการสงเคราะห์สวนยางจังหวัดลำพูน หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่หรือมีอำนาจหน้าที่เทียบเท่ากับสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved